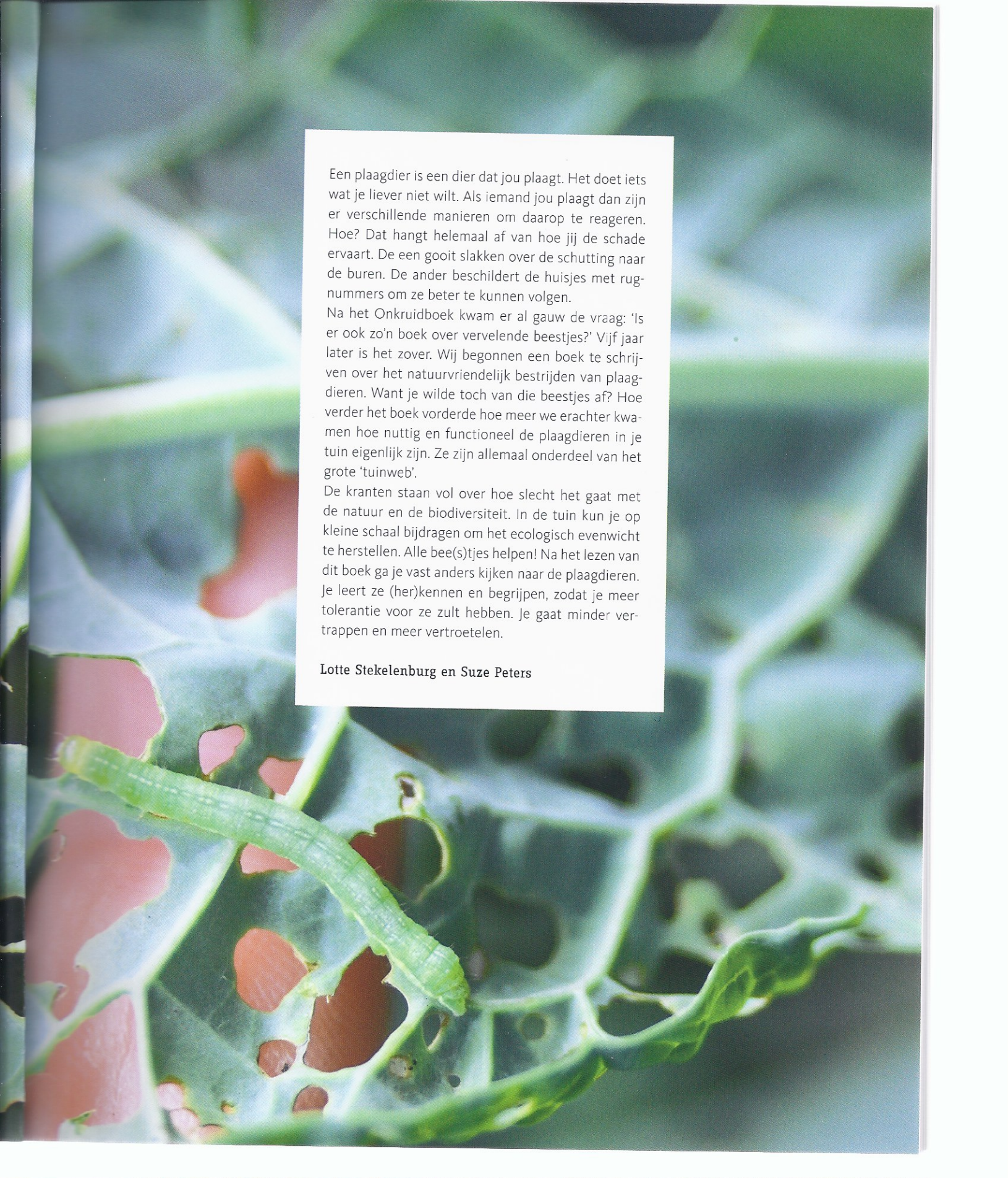

PLAAG DIER BOEK

Suze Peters - Lotte Stekelenburg

trichis

A close-up photograph of a green caterpillar with faint white markings, crawling on a green leaf. The leaf is heavily damaged, with numerous irregular holes of various sizes. The background is a blurred green, suggesting more foliage.

Een plaagdier is een dier dat jou plaagt. Het doet iets wat je liever niet wilt. Als iemand jou plaagt dan zijn er verschillende manieren om daarop te reageren. Hoe? Dat hangt helemaal af van hoe jij de schade ervaart. De een gooit slakken over de schutting naar de burens. De ander beschildert de huisjes met rugnummers om ze beter te kunnen volgen.

Na het Onkruidboek kwam er al gauw de vraag: 'Is er ook zo'n boek over vervelende beestjes?' Vijf jaar later is het zover. Wij begonnen een boek te schrijven over het natuurvriendelijk bestrijden van plaagdieren. Want je wilde toch van die beestjes af? Hoe verder het boek vorderde hoe meer we erachter kwamen hoe nuttig en functioneel de plaagdieren in je tuin eigenlijk zijn. Ze zijn allemaal onderdeel van het grote 'tuinweb'.

De kranten staan vol over hoe slecht het gaat met de natuur en de biodiversiteit. In de tuin kun je op kleine schaal bijdragen om het ecologisch evenwicht te herstellen. Alle bee(s)tjes helpen! Na het lezen van dit boek ga je vast anders kijken naar de plaagdieren. Je leert ze (her)kennen en begrijpen, zodat je meer tolerantie voor ze zult hebben. Je gaat minder vertrappen en meer vertroetelen.

Lotte Stekelenburg en Suze Peters

6	Plaagdier: wat, hoe en waarom?
12	Plaagdieren aanpakken
18	Nuttige dieren lokken
24	Interview Hans van Hage, BIOLOGISCHE ROZENKWEKERIJ
28	Top 10 #1 Bladluizen
34	Interview Sophie Krier, GASTCURATOR
40	Interview Lieven David, EXPERT MOESTUIN VELT
46	Top 10 #2 Slakken
58	Interview Dick de Slakkenman, KWEKER VAN REUZENSLAKKEN
62	Top 10 #3 Mollen
68	Interview Marc Siepman, DOCENT
74	Top 10 #4 Mieren
80	Interview Geert Gommers, EXPERT PESTICIDEN VELT
84	Top 10 #5 Spinnen
92	Interview Janneke Koopman, FOBIEPSYCHOLOOG
96	Top 10 #6 Ratten
104	Interview KEUKEN VAN HET ONGEWENST DIER
112	Top 10 #7 Konijnen
120	Interview Marc Geens, KWEKER
126	Top 10 #8 Rupsen
134	Interview Wankja Ferguson, ECO-ONTWERPER
140	Interview Marcel Dicke, UNIVERSITEIT WAGENINGEN
144	Top 10 #9 Wespen
152	Interview Dorinde de Tempe, DAKIMKER
158	Top 10 #10 Vogels
164	Interview Roelant Jonker, ONDERZOEKER HALSBANDPARKIET
168	Meer plaagdieren
184	Verder lezen
186	Register

'Uyt eygen ervarentheyd'

SOPHIE KRIER
GASTCURATOR

Johannes Goedaert, fijnschilder maar vooral entomoloog avant la lettre publiceerde in 1660 het eerste deel van het driedelig boekwerk *Metamorphosis Naturalis*. Zijn 400ste geboortejaar is aanleiding om deze belangrijke Zeeuw weer op de kaart te zetten. Sophie Krier is door het Zeeuws Museum aangetrokken als gastcurator voor een tentoonstelling en vertelt ons over haar onderzoek naar deze bijzondere figuur.

Sophie is course director aan University College Roosevelt in Middelburg, waar ze het vak 'Visualizing Ideas' geeft. Zij leert wetenschappers in spe de taal van kunstenaars, door letterlijk dingen met hen te maken. Maquettes, tekeningen, filmpjes, foto's; eigenlijk alles wat een kunstenaar nodig heeft om zich te uiten. Ze wil op die manier inzichtelijk maken dat kunstenaars ook kennis voortbrengen.

'Goedaert is daar een mooi voorbeeld van. Hij was kunstenaar en wetenschapper ineen. Hij leefde in de 17e eeuw, voordat de wetenschapsbeoefening er was zoals we die nu kennen. Het dierenrijk was bijvoorbeeld nog niet in soorten opgedeeld. Dat gebeurt pas anderhalve eeuw later, door Linneaus in 1758. Als amateuronderzoeker noteert Goedaert zijn eerste bevinding in 1635. Daarbij durft hij te koersen op zijn eigen waarneming. Dat is revolutionair voor zijn tijd. Dat deed men gewoon niet, je haalde kennis uit boeken. In het voorwoord schrijft hij dan ook dat alles wat hij opgetekend heeft, uit eigen ervaring is waargenomen: 'uyt eygen ervarentheyd.'

Een vraag die ik mezelf en mijn studenten stel is "Wat zie je en hoe laat je zien wat je ziet?" Dat lijkt heel simpel maar is super moeilijk. Je ziet namelijk alles vanuit je eigen perceptie. Als je open-minded bent, dan

zie je waarschijnlijk meer omdat je dingen niet van tevoren beoordeelt of afkadert. Goedaert tekende en beschreef ook dingen die hij *niet* begreep. Hij beschrijft bijvoorbeeld een rups van een koolwitje dat vol zit met maden. Nu weten we dat een sluipwesp eitjes gelegd heeft in de rups, maar hij is helemaal verbaasd als er vliegjes uit de rups komen in plaats van een vlinder. Hij kan niet begrijpen hoe dat komt en toch beschrijft en tekent hij alles nauwkeurig en herhaalt het experiment totdat er wel een vlinder uitkomt. Hij twijfelt en durft dat te laten zien, dat vind ik heel prijzenswaardig aan hem. Als alle wetenschappers dat zouden doen, dan leer je van elkaars fouten en kun je sprongen maken. Tegenwoordig beweert de wetenschap alleen maar dingen die honderd keer gecheckt zijn.

Goedaert woonde bij het Molenwater en ging via een houten bruggetje (nu bekend als de Koepoort) de stad uit, de duinen in. Daar ging hij de insecten bestuderen in het wild en ving hij ze met waardplant en al om mee naar huis te nemen. In de binnenplaats van zijn huis ging hij ze dan opkweken, observeren en verzorgen. Soms moest hij wel zes maanden wachten totdat zo'n rups ontpopte tot vlinder. Drieëndertig jaar van zijn leven hield hij alles nauwkeurig bij. Op aandringen van zijn vrienden werd zijn werk gepubliceerd: *Metamorphosis Naturalis*. De laatste acht jaar van zijn leven wijdde hij hieraan. Hij is een van de eersten die de gedaanteverwisselingen van insecten opmerkt en optekent. Hij bestudeert hun uiterlijk, leefomgeving en hun gedrag. Sommige insecten vernoemt hij ook

naar gedrag. De *Wandelaer na den eten* bijvoorbeeld beschrijft hij als een rups die na het eten altijd rondjes loopt. Een aantal van deze namen zijn zelfs door Linnaeus overgenomen en vinden we nog steeds terug in de wetenschappelijke benaming.

ECOLOGISCHE VERBANDEN

Goedaert was iemand die toen al verbanden aanvoelde tussen organismen onderling en daarmee zou je kunnen zeggen de grondslag van het ecologisch denken legde. Hij geeft zelfs al adviezen over gewasbescherming en natuurlijke bestrijdingsmethoden. Zo observeert hij bijvoorbeeld dat een *Wittien* (nu groot koolwitje) savooiekool en bloemkool lust maar rode kool laat staan en adviseert dat je dan beter voor een andere koolsoort kan kiezen, als je die rups wilt bestrijden. In zijn *Ondervindinge 19* beschrijft hij de natuurlijke vijand van de veenmol, de *Vee-mol-eyer-eter*, een loopkever die de eieren van de veenmol eet. Hij merkt ook op dat de eieren in een opgebroken nest niet uitkomen. Nog altijd worden veenmollen gevangen door een potje in te graven met de rand net onder het oppervlakte, een advies dat al in *Metamorphosis Naturalis* te lezen is.

Ondanks dat het in oud-Nederlands geschreven is, zijn de boeken (alle drie online beschikbaar) door de beeldende schrijftaal nog steeds erg leuk om te bestuderen. Daarmee draagt Goedaert als kunstenaar, liefhebber én onderzoeker van insecten bij aan de wetenschap en aan het natuurlijk tuinieren van nu.